

PAWEŁ NOWAK

Uniwersytet Pedagogiczny Kraków, Polska

Preferencje podatkowe dla innowacyjnych przedsiębiorstw

Tax preferences for the innovative companies

Streszczenie: Polska w rankingach innowacyjności wypada słabo. Na unijnej tablicy innowacyjności z 2013 roku znalazła się grupie państw o najgorszych wynikach i została sklasyfikowana na 24 miejscu wśród 27 państw. Zanotowała tym samym spadek o jedno miejsce w stosunku do poprzedniego roku. Słabość polskiego systemu innowacji wynika głównie z niezadowalającego zaangażowania w działalność innowacyjną firm, zwłaszcza sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MSP). Niepokojącym zjawiskiem jest niski udział wydatków prywatnych w całkowitych nakładach przeznaczonych na prace badawczo-rozwojowe (B+R) oraz brak istotnych zmian w wielkości tego wskaźnika na przestrzeni ostatnich lat. Wskaźnik łącznych nakładów publicznych i prywatnych na B+R w relacji do PKB wyniósł w Polsce w 2011 r. ok. 0,77%, co stanowiło zaledwie 1/3 średniej unijnej.

Preferencje podatkowe zostały określone przede wszystkim w ustawie z 29 lipca 2005 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej (Dz.U. z 2005 r. nr 179, poz. 1484.) i jej późniejszych nowelizacjach. Należą do nich m.in.: odliczenie wydatków na zakup nowych technologii w postaci praw niematerialnych i prawnych, uzyskanie przez przedsiębiorstwo statusu centrum badawczo-rozwojowego oraz kredyt technologiczny. Celem artykułu jest ocena skuteczności istniejących preferencji podatkowych w zachęcaniu przedsiębiorstw do ponoszenia wydatków na działalność innowacyjną oraz przedstawienie zmian proponowanych przez Ministerstwo Gospodarki w tym zakresie.

Abstract: Poland is going down in the rankings of innovativeness. After a two-year period of being in the group of moderate innovators, it dropped to the weakest group of modest innovators, and ranked 24th in the Innovation Union Scoreboard 2013. The weakness of Polish innovation system is caused mainly by weak engagement of enterprises in innovation activity. This is especially true for Small and Medium Enterprise Sector. Relation of R&D expenditures to GNP was only about 0.77% in Poland and constituted only a third of GERD/GNP for the 27 State Members of European Union (over 2%). Tax preferences were set in the Polish law in order to support enterprises' innovative activity. They include: tax reductions on purchases of new technologies, the status of Research and Development Center, and technological credit.

The analysis is aimed at evaluating the effectiveness of tax preferences in Poland against other countries of the region and giving an estimation of impact of tax instruments on innovative activity of companies.

Słowa kluczowe: badania i rozwój (B+R); innowacyjność; preferencje podatkowe

Keywords: research and development (R&D); innovativeness; tax preferences

WSTĘP

Stworzenie innowacyjnej gospodarki w Unii Europejskiej ma być sposobem na zbudowanie przewagi konkurencyjnej towarów europejskich na globalnych rynkach (Zioło, 2012; Rachwał, 2010). Uzyskanie tego celu powinno nastąpić m.in. poprzez zwiększenie wydatków na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjną. *Strategia Europa 2020* zakłada zwiększenie wydatków na badania i rozwój do poziomu minimum 3% PKB w 2020 roku (*Strategia...*, 2012). Obecnie wydatki 28 państw członkowskich UE wynoszą średnio ok. 2% PKB. Cel przyjęty przez Polskę określony został na poziomie minimum 1,7% PKB w 2020 roku.

Liczne opracowania wskazują, że w Polsce główną formą nakładów przedsiębiorstw na działalność innowacyjną są wydatki na zakup „ucieleśnionej” technologii w postaci maszyn i urządzeń (Okoń-Horodyńska, Zachorowska-Mazurkiewicz, 2007; Okoń-Horodyńska, Zachorowska-Mazurkiewicz, 2008; Janasz, Koziół, 2007). Polski model rozwoju opiera się na dyfuzji naśladowczej, a nie na bardziej pożądanej dyfuzji kreatywnej (Lubowski, 2013). Polskie przedsiębiorstwa uczestniczą przede wszystkim w powielaniu, a nie tworzeniu wiedzy. Na poprawę tego stanu nie można liczyć w wyniku większego zaangażowania firm zachodnich obecnych w Polsce. W krajach słabiej rozwiniętych, zależnych od napływu obcego kapitału, do których należy Polska, przedsiębiorstwa zagraniczne nie korzystają z dorobku miejscowej nauki, tylko transferują nowoczesne technologie z jednostek macierzystych (Liagouras, 2010). Niski poziom wydatków na badania i rozwój przejawia się w niskiej konkurencyjności polskiej gospodarki (Markiewicz, 2010; Siuta-Tokarska, 2010).

Preferencje podatkowe są częścią polityki rozwoju prowadzonej przez państwo. Jej rola polega na wzmacnianiu lub osłabianiu bodźców płynących z rynku przez przysporzenie korzyści wybranym przedsiębiorstwom. Adresatem preferencji podatkowych są firmy spełniające warunki przewidziane przez ustawodawcę. Niemniej jednak w centrum uwagi pozostają mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa, ze względu na ich udział w całkowitym zatrudnieniu oraz niski w stosunku do dużych firm udział wydatków na działalność innowacyjną (Klonowski, 2009; Świetlik, 2012; Ejsmont, 2011). Sektor MSP w Polsce jest szczególnie słabo zaangażowany w działalność innowacyjną na tle dużych firm oraz przedsiębiorstw tego samego rodzaju z Europy Zachodniej, dlatego powszechnie oczekuje się poprawy w tym obszarze.

Badanie wpływu preferencji podatkowych na działalność innowacyjną nie może być prowadzone w oderwaniu od oceny oddziaływania całego systemu podatkowego na aktywność gospodarczą. Polskę cechuje słabość instytucjonalnego otoczenia biznesu. Zależność między preferencjami podatkowymi a wydatkami na działalność innowacyjną jest „wtopiona” w całość relacji między państwem a gospodarką. Uwarunkowania prowadzenia działalności innowacyjnej są zazwyczaj te same, jak w przypadku rozwoju przedsiębiorczości. System podatkowy w Polsce należy do najgorszych w Europie (Wach, 2006; Szczodrowski, 2007; Komar, 1996). Charakteryzuje się wysoką niestabilnością, niejasnością i złożonością. W rankingu *Doing Business* na 2014 rok Polska pod względem przyjazności podatkowej dla przedsiębiorców znalazła się na 113 miejscu (*Doing...*, 2013).

Szczególnie przedsiębiorcy z sektora MSP wskazują na wysoki poziom opodatkowania jako główną barierę rozwoju (*Program...*, 2013). System podatkowy wprowadza zbyt dużą niepewność w działalność gospodarczą. Postulowane od lat zmiany w systemie podatkowym polegają m.in. na: ograniczeniu dowolności interpretacji przepisów przez organa podatkowe, uproszczeniu zasad podatkowych, skróceniu czasu potrzebnego na załatwienie spraw w urzędach. Wzrost poziomu innowacyjności wymaga odbiurokratyzowania gospodarki i wyzwolenia przedsiębiorczości (Płowiec, 2008). Stworzenie bardziej przyjaznego otoczenia administracyjnego i prawnego jest niezbędnym warunkiem dalszego rozwoju gospodarczego kraju. Zachowawcze, unikające ryzyka postępowanie administracji przyczynia się do hamowania rozwoju innowacyjności.

Dużo opracowań poświęconych jest zwolnieniom podatkowym w ramach specjalnych stref ekonomicznych (SSE) (Pilarska, 2009; Mika, Piekarczyk, 2012; Kisiel, Lizińska, 2012). Przedsiębiorstwa działające w obrębie SSE uzyskują zwolnienia podatkowe w oparciu o zadeklarowaną wielkość zatrudnienia lub (i) inwestycji. Działalność innowacyjna jest pożądanym efektem funkcjonowania w SSE, ale nie jest warunkiem przyznania wsparcia ze strony państwa.

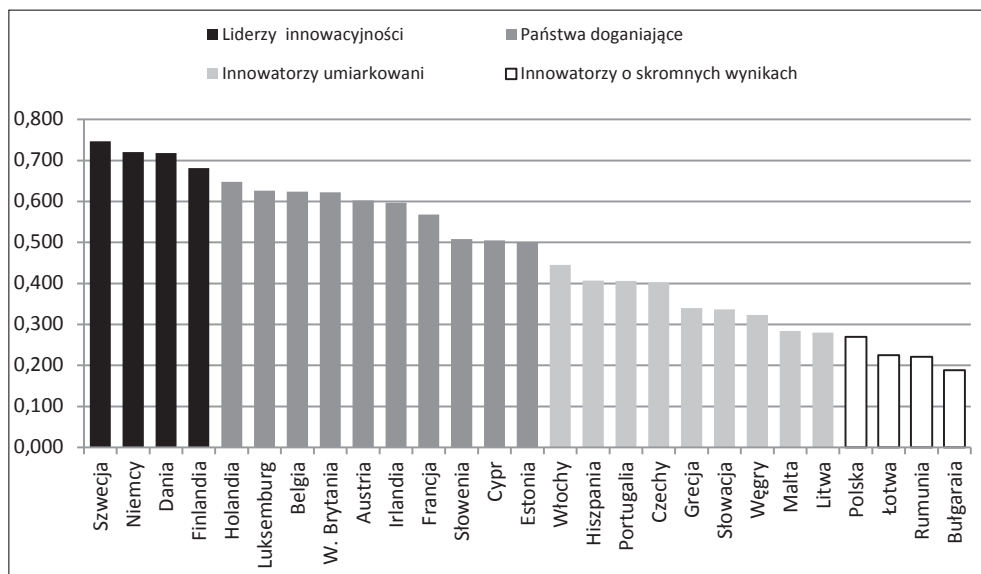
Celem artykułu jest ocena znaczenia zachęt podatkowych w podejmowaniu lub prowadzeniu działalności innowacyjnej, a w szczególności w podejmowaniu lub kontynuowaniu prac badawczo-rozwojowych przez przedsiębiorstwa. W pracy wykorzystano dane pochodzące z opracowań rządowych, raportów firm doradczych, a także krajowych i zagranicznych urzędów statystycznych.

WYDATKI NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ

Wśród nakładów na działalność innowacyjną można wyróżnić (*Nauka...*, 2012):

- prace B+R dotyczące opracowania nowych i ulepszonych produktów i procesów,
- zakup gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw,
- oprogramowanie (w tym koszty zakupu, adaptacji i opracowania),
- zakup i montaż maszyn i urządzeń oraz budowę, rozbudowę i modernizację budynków służących wdrażaniu innowacji,
- szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną,
- marketing dotyczący nowych i ulepszonych produktów.

Polska od lat wypada słabo w rankingach innowacyjności. Na unijnej tablicy innowacyjności (ang. *Innovation Union Scoreboard*) w 2013 roku znalazła się na 24 miejscu spośród 27 krajów UE, w najniższej grupie innowatorów o skromnych wynikach (*Unijna tablica...*, 2013). Pogorszyliśmy tym samym swoją pozycję w stosunku do poprzedniego roku o jedno miejsce (Nowak, 2012).

Uwaga: średnią innowacyjność mierzy się w oparciu o wskaźnik złożony, skonstruowany na podstawie danych dla 24 wskaźników – od minimalnego możliwego do uzyskania wyniku równego 0 do wyniku maksymalnego 1. Średni wynik odzwierciedla wyniki w latach 2010–2011 (z powodu opóźnienia w dostępności danych)

Ryc. 1. Ranking członków UE-27 na podstawie unijnej tablicy innowacyjności z 2013 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius-2013_en.pdf

W unijnej tablicy wyników innowacyjności z 2013 roku państwa członkowskie UE zostały podzielone na cztery grupy:

- liderzy innowacji: Szwecja, Niemcy, Dania i Finlandia – to kraje osiągające wyniki znacznie powyżej średniej UE,

- kraje doganiające liderów: Holandia, Luksemburg, Belgia, Wielka Brytania, Austria, Irlandia, Francja, Słowenia, Cypr i Estonia – wszystkie osiągnęły wynik powyżej średniej UE,

- umiarkowani innowatorzy: Włochy, Hiszpania, Portugalia, Czechy, Grecja, Słowacja, Węgry, Malta i Litwa – wyniki poniżej średniej UE,

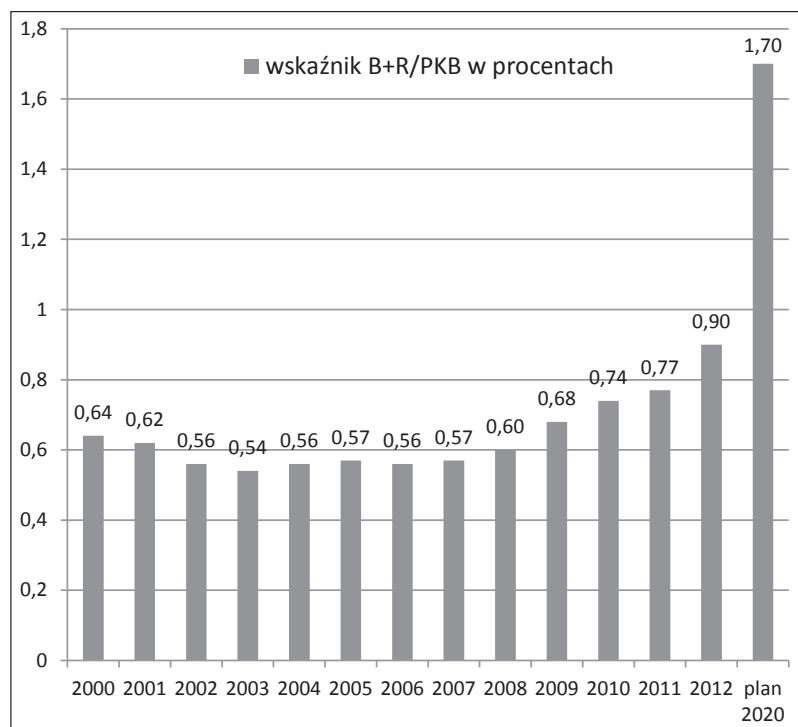
- innowatorzy o skromnych wynikach: wyniki w Polsce, na Łotwie, w Rumunii i Bułgarii są znacznie niższe od średniej UE.

Najbardziej innowacyjne kraje UE wykazują pewną liczbę wspólnych mocnych stron w obrębie krajowych systemów badań i innowacji, wśród których znajduje się kluczowa rola innowacyjnej przedsiębiorczości i szkolnictwa wyższego. Sektory gospodarki wszystkich liderów innowacji osiągają bardzo wysokie wskaźniki nakładów na badania naukowe i rozwój

oraz przodują w statystyce patentowej. W krajach tych istnieje również dobra współpraca między przemysłem i nauką.

Przyczyną słabej pozycji Polski są m.in. niskie wydatki na badania i rozwój (Geodecki i in., 2012). Inwestycje w prace badawczo-rozwojowe są na poziomie poniżej 1% PKB, przy średniej unijnej wynoszącej ok. 2%. Ponadto struktura źródeł finansowania wydatków odbiega znacznie na niekorzyść Polski na tle średniej unijnej. W Polsce większość wydatków stanowią wydatki publiczne, a tylko ok. 20% – wydatki prywatne. Sektor prywatny nie inwestuje w prace badawczo-rozwojowe. Polskie przedsiębiorstwa posiadają najslabsze zaplecze B+R w Europie.

Polskie firmy wydają na badania i rozwój niemal czterokrotnie mniej w stosunku do PKB niż ich konkurenci z państw UE. Wynika to m.in. ze znikomej atrakcyjności zachęt fiskalnych w polskim prawie podatkowym (*Jak najlepiej...*, 2010). Choć w ostatnich latach nakłady na badania i rozwój w Polsce rosną, to nadal należą do najniższych w Europie. Wg danych za 2012 rok wydatki na B+R w Polsce wyniosły 0,9% PKB i planowany jest ich dalszy wzrost do poziomu 1,7% w 2020 roku (por. ryc. 2).

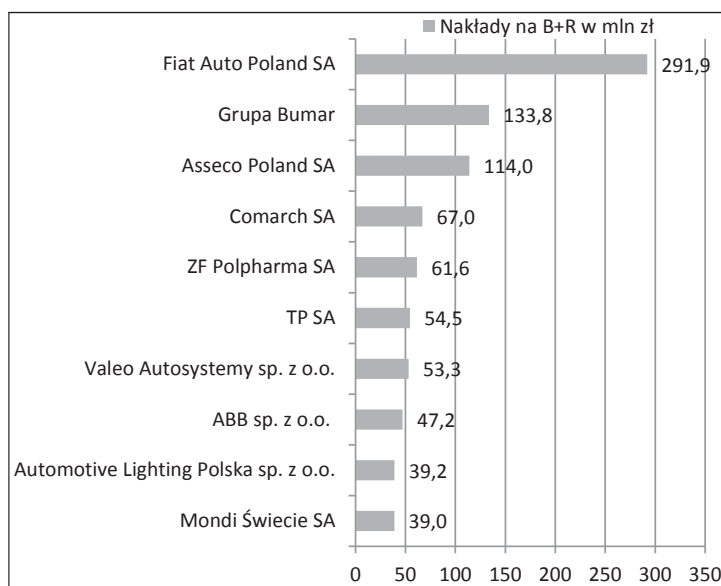
Ryc. 2. Wydatki na B+R w Polsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.gus.pl

Sektor przedsiębiorstw inwestujących w B+R, zgodnie z definicją B+R zawartą w Międzynarodowych Standardach Rachunkowości nr 38 oraz Frascati Manual z 2002 roku, obejmował w Polsce w 2011 roku 795 przedsiębiorstw (Baczko i in., 2013). Zwiększył się

o 18,48% w stosunku do roku poprzedniego (w 2010 roku było 671 takich firm). W okresie 2008–2011 liczba firm inwestujących w badania i rozwój rosła rocznie średnio o 10,38%. Wśród przedsiębiorstw o największych wydatkach na B+R w Polsce są od lat firmy z branży motoryzacyjnej, produkujące na potrzeby przemysłu zbrojeniowego, a także przedstawiciele sektora informatycznego i telekomunikacyjnego.

W Polsce od czterech lat liderem rankingu największych inwestorów jest Fiat Auto Poland, który w 2011 roku wydał na badania i rozwój 291,9 mln zł. Było to prawie o 50% mniej niż w 2010 roku, ale wciąż na tyle dużo, że pozwoliło temu przedsiębiorstwu utrzymać pozycję lidera. Wysoka pozycja Fiata w Polsce pokrywa się z dominującą pozycją przedsiębiorstw z Unii Europejskiej w wydatkach na B+R w sektorze motoryzacyjnym na świecie. Na drugim miejscu znalazła się Grupa Bumar, zrzeszająca 25 spółek produkcyjnych dla sektora obronnego z inwestycjami na poziomie 133,8 mln zł. Trzecie miejsce należy do Asseco Polska SA, producenta rozwiązań informatycznych dla sektora finansowego i administracji publicznej, z wydatkami na poziomie 114 mln zł. Dalsze miejsca kolejno zajęły: Comarch, Zakłady Farmaceutyczne Polpharma, Telekomunikacja Polska, Valeo Autosystemy, ABB, Automotive Lighting Polska i Mondi Świecie.

Ryc. 3. Dziesięciu największych inwestorów w badania i rozwój w Polsce w 2011 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.inepan.waw.pl/publikacje/publikacje-sieci-msn>

Wydatki na B+R w Polsce są bardzo niskie na tle europejskich i światowych liderów. W rankingu największych inwestorów w badania i rozwój na świecie w 2013 roku *EU Industrial R&D Investment Scoreboard* pierwsze miejsce zajęł Volkswagen z wydatkami ponad 9,5 mld euro, na drugim miejscu znalazł się Samsung – ok. 8,4 mld euro, na trzecim Microsoft – ok. 7,8 mld euro (*The 2013 EU Industrial...*, 2013). Następne pozycje zajęły

Intel, Toyota, Roche, Novartis, Merck, Johnson & Johnson. Listę 10 największych inwestorów zamknął Pfizer. Wśród dziesiątki największych inwestorów w B+R: 5 pochodzi z USA, dwa ze Szwajcarii, i po jednym z Japonii, Korei Południowej i Europy. Łączne wydatki sektora publicznego i prywatnego w Polsce w 2012 wyniosły ok. 14,5 mld zł, co stanowiło tylko ok. 40% wydatków pierwszego na liście Volkswagena.

ZACHĘTY PODATKOWE DO DZIAŁAŃ INNOWACYJNYCH

Zgodnie z definicją Ministerstwa Finansów, preferencje podatkowe to każde odstępstwo od przyjętego w danych warunkach standardu podatkowego. Takie odstępstwo skutkuje wprost zmniejszeniem obciążenia podatkowego po stronie beneficjenta preferencji. Zaoszczędzony podatek ma w założeniu skłonić beneficjenta do oczekiwanych przez państwo zachowań. Określone rozwiązania w systemie podatkowym preferują w ten sposób pewne grupy podatników, sektory gospodarki lub rodzaje działalności. Z technicznego punktu widzenia preferencje podatkowe mogą przyjmować różną formę. Do najczęstszych preferencji należą: zwolnienia, odliczenia, obniżone stawki czy zaniechania (*Preferencje podatkowe*, 2013). Zwolnienia podatkowe polegają na wyłączeniu z obowiązku podatkowego danej grupy podatników lub przedmiotu opodatkowania. Ulgi podatkowe związane są z obniżeniem podstawy opodatkowania lub wysokości należnego podatku (Owsiak, 2005).

Koncepcję wykorzystania bodźców podatkowych w celu wspierania działalności B+R zaczęto realizować w Polsce dopiero w 2005 roku, kiedy to uchwalono ustawę o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej. Wprowadzone przez ten akt prawny bodźce charakteryzują się tym, że odnoszą się głównie do inwestycji w wartości niematerialne i prawne. Preferencje w zakresie podatków dochodowych zawarte w tej ustawie polegają w szczególności na:

- wprowadzeniu możliwości uzyskania przez przedsiębiorstwa statusu centrum badawczo-rozwojowego,
- wprowadzeniu ulgi w podatkach dochodowych w związku z nabyciem nowych technologii,
- wprowadzeniu możliwości wliczenia w koszty wydatków na prace rozwojowe niezależnie od wyniku, jakim się zakończyły,
- skróceniu okresu amortyzacji zakończonych prac rozwojowych z 36 do 12 miesięcy.

W Polsce system zachęt podatkowych dla inwestycji B+R wprowadzono od 1 stycznia 2006 roku. Obecnie założenia systemu regulują dodatkowo art. 18b znowelizowanej ustawy z 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych oraz art. 26c znowelizowanej ustawy o podatku od osób fizycznych, które pozwalają obniżyć podstawę opodatkowania o połowę wydatków poniesionych na nabycie nowej technologii. Zachętą dla przedsiębiorstw do prowadzenia działalności innowacyjnej są również instrumenty podatkowe zawarte w znowelizowanej ustawie o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej.

Status centrum badawczo-rozwojowego to mechanizm ukierunkowany na rozwój prywatnego sektora badawczo-rozwojowego oraz wzrost nakładów prywatnych na prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych, a także zwiększenie podaży usług B+R na rynku. Status CBR jest nadawany przez ministra gospodarki przedsiębiorcy spełniającemu następujące warunki (*Jak najlepiej...*, 2010):

- minimalne przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych wynoszą 1,2 mln euro za ostatni rok podatkowy,
- 20% przychodów netto stanowią przychody ze sprzedaży własnych usług badawczo-rozwojowych lub praw własności przemysłowej,
- jednostka nie ma zaległości w zobowiązaniach publicznoprawnych.

W efekcie wprowadzenia drugiego warunku, czyli konieczności sprzedaży wyników badań lub prac rozwojowych, praktycznie wyłączone z możliwości skorzystania z tego rozwiązania większość przedsiębiorstw prowadzących badania na własne potrzeby.

Druga z preferencji polega na możliwości dokonania odliczenia od dochodu wydatków poniesionych przez podatnika na nabycie nowych technologii. Od podstawy opodatkowania można odliczyć 50% ceny nowej technologii. Za nowe technologie uważa się wiedzę technologiczną w postaci wartości niematerialnych i prawnych, w szczególności wyniki badań i prac rozwojowych, nabytą przez podatnika, która umożliwia wytwarzanie nowych lub udoskonalonych wyrobów bądź usług i która nie jest stosowana na świecie przez okres dłuższy niż 5 lat. Nową technologią mogą być np. prawa wynikające z własności, licencji, z tytułu patentu lub wzoru użytkowego. Odliczenie przysługuje w kwocie nie wyższej niż dochód z prowadzenia działalności w danym roku.

W sytuacji, gdy w danym roku podatnik ponosi stratę lub wielkość dochodu z pozarolniczej działalności jest niższa od kwoty przysługujących mu odliczeń, odliczenia reszty przysługującej mu kwoty dokonuje w zeznaniach za trzy kolejno następujące po sobie lata podatkowe, licząc od końca roku, w którym nową technologię wprowadzono do ewidencji. Wartość nowej technologii, oprócz odliczenia w ramach, w całości podlega amortyzacji i zaliczeniu w koszty uzyskania przychodu. Oznacza to zatem, że podatnik ma prawo zmniejszyć podstawę opodatkowania łącznie o kwotę wyższą niż wartość poniesionych nakładów. Warunkiem skorzystania z ulgi jest udokumentowanie przydatności nowej technologii do statutowej działalności podatnika oraz uzyskanie od niezależnej od podatnika jednostki naukowej, w rozumieniu ustawy o zasadach finansowania nauki (uczelnia, stowarzyszenie, jednostka badawczo-rozwojowa), opinii, że dana technologia jest nowa.

Beneficjentami tej ulgi podatkowej mogą być wszystkie podmioty działające na terenie Polski, które nabywają nowe technologie, rozliczające się z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) lub od osób prawnych (CIT), za wyjątkiem podatników rozliczających się liniowo, ryczałtowo oraz przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą na terenie specjalnych stref ekonomicznych.

Aby skorzystać z ulgi, przedsiębiorstwo musi:

- wykazać odpowiednią wysokość przysługującej mu kwoty obniżenia podstawy opodatkowania w rocznym zeznaniu podatkowym,

– dodatkowo, na potrzeby ewentualnej kontroli podatkowej, powinno posiadać opinię niezależnej jednostki naukowej, potwierdzającej, że nowe rozwiązanie technologiczne w momencie zakupu było stosowane na świecie przez okres nie dłuższy niż 5 lat,

– przedsiębiorstwo, które skorzystało z ulgi, nie może udzielić innym podmiotom praw do nowej technologii przed upływem 3 lat podatkowych od momentu skorzystania z ulgi.

Kolejnym bodźcem podatkowym, mającym zachęcić przedsiębiorstwa do podejmowania działalności badawczo-rozwojowej, jest uznanie za koszt podatkowy wydatków poniesionych na prace badawczo-rozwojowe zakończone niepowodzeniem. Obecnie jedynym warunkiem zaliczenia kosztów prac B+R do kosztów uzyskania przychodów jest ich zakończenie. Nie ma znaczenia rezultat, jakim zakończą się prace, i czy ich efekt w postaci produktu lub technologii zostanie wdrożony do produkcji bądź bezpośredniego zastosowania.

Zmiana przepisów podatkowych wprowadzona nowelizacją ustawy o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej jest także bardziej korzystna w przypadku prac badawczo-rozwojowych zakończonych powodzeniem. W świetle wcześniej obowiązujących przepisów wartości te podlegały amortyzacji, przy czym jej okres wynosił 36 miesięcy. Wprowadzone w prawie podatkowym zmiany skróciły ten okres do 12 miesięcy.

OCENA OBECNEGO SYSTEMU ZACHĘT

Obecnie w Polsce nie ma efektywnych instrumentów fiskalnych wspierających działalność innowacyjną. Z punktu widzenia potencjalnych beneficjentów dostępne zachęty podatkowe charakteryzują się małymi korzyściami i wysokim poziomem sformalizowania procedury aplikacyjnej (Orłowski, 2005). Są to okoliczności tłumaczące niski poziom wydatków przedsiębiorstw na badania i rozwój oraz brak efektywnej współpracy pomiędzy biznesem a jednostkami naukowymi.

Ulgi podatkowe na prace badawczo-rozwojowe mają różny wpływ na sytuację finansową podatnika i państwa. Do ich zalet należy zaliczyć neutralność, przejrzystość i pewność wsparcia z punktu widzenia przedsiębiorcy. Są korzystną dla przedsiębiorcy i budżetu państwa alternatywą względem dotacji, ponieważ charakteryzują się większą dostępnością i stabilnością oraz ograniczają uznaniowość organu administracyjnego. Obsługa administracyjna ulg wymaga mniejszych kosztów niż obsługa systemu dotacji.

Wady tego rozwiązania polegają na tym, że z ulg mogą skorzystać przedsiębiorcy, którzy posiadają dochody, a więc nie ci, którzy wsparcia najbardziej potrzebują. Firmy rozpoczynające działalność nie będą beneficjentami ulg właśnie ze względu na ponoszone w pierwszych latach działalności znaczne koszty, najczęściej przewyższające osiągnane przez nie przychody. Z punktu widzenia przedsiębiorstw ulgi te nie stanowią zachęty do prowadzenia badań. Ponadto nie zasilają firm w środki finansowe, tak bardzo potrzebne w początkowym okresie działalności. Kolejną wadą jest konieczność zbudowania systemu kontroli podatkowej, który wyeliminuje przypadki nadużyć. Niewłaściwe zaliczanie niektórych wydatków do wydatków na B+R może powodować straty dla budżetu państwa przy braku efektu gospodarczego.

Należy również wziąć pod uwagę, że ulgi podatkowe jako instrumenty pośrednie są trudniejsze do monitorowania i planowania w kontekście skutków budżetowych. Ponadto ulg tych nie można wykorzystać (tak jak grantów) do budowania sieci współpracy pomiędzy sferą naukowo-badawczą a przedsiębiorstwami (*Program rozwoju...*, 2013).

Przeprowadzona w 2010 roku przez Deloitte analiza uwarunkowań fiskalnych związanych z prowadzeniem prac B+R w różnych państwach (*Analiza uwarunkowań...*, 2010), bazująca na danych historycznych dotyczących konstrukcji systemów i ich ewolucji, a także wpływów i kosztów dla budżetów państw, wykazała, że istnienie zachęt podatkowych z tytułu prowadzenia prac badawczo-rozwojowych ma istotny wpływ na wzrost wydatków przedsiębiorstw na badania naukowe i prace B+R. W raporcie stwierdzono też, iż zwiększenie możliwości do uzyskania przez przedsiębiorcę korzyści podatkowej skutkuje zwiększeniem udziału wydatków sektora prywatnego na badania i rozwój, a co za tym idzie, zwiększeniem innowacyjności i konkurencyjności gospodarki. W tym kontekście uzasadnione wydaje się dążenie do podnoszenia atrakcyjności fiskalnego wsparcia działalności B+R poprzez optymalizację konstrukcji ulgi podatkowej z punktu widzenia przedsiębiorcy i ustawodawcy.

Wg badań przeprowadzonych przez Deloitte w 2010 roku w Polsce z 1 dolara zainwestowanego w badania i rozwój można było uzyskać jedynie 2 centy korzyści podatkowych (*Jak najlepiej...*, 2010). W celu podniesienia poziomu innowacyjności gospodarki państwo powinno podejmować działania zachęcające przedsiębiorców do inwestowania w B+R i nowe technologie. Jednak firmy nie zainteresują się ulgą na nowe technologie, jeśli parametry tej ulgi nie będą znacznie atrakcyjniejsze. Ustawodawca powinien włączyć koszty operacyjne związane z prowadzeniem badań własnych do katalogu kosztów kwalifikowanych. Powinien też zweryfikować wysokość samej ulgi, odnoszącej się dziś tylko do obniżenia podstawy opodatkowania.

W najnowszym badaniu *Business Sentiment Index Deloitte* z 2012 roku zostały zebrane opinie i oczekiwania dyrektorów 183 największych przedsiębiorstw z regionu Europy Środkowej, w tym Polski (*Badania i rozwój...*, 2013). Badanie służyło m.in. ustaleniu miejsca, które na liście priorytetów szefów firm zajmują wydatki na B+R i innowacje w ich organizacjach. W badaniu zdefiniowano czynniki, które wpływają na wysokość wydatków przedsiębiorstw na działalność badawczo-rozwojową. Z raportu wynika, że istniejące preferencje motywują firmy do prowadzenia prac B+R w znikomym stopniu.

Znacząca większość polskich przedsiębiorców (87,8%) twierdzi, że inwestuje w badania i rozwój. Nikt z badanych nie udzielił odpowiedzi, iż jego firma nie ponosi kosztów B+R, zaś 12% nie wie, czy wydatki takie są ponoszone lub uważa, że kwestia ta nie dotyczy ich firmy (por. ryc. 4 i 5).

Badanie pokazało, że w Polsce, która jest największym rynkiem wśród badanych krajów, większość firm (31,6%) na działalność B+R w 2012 roku wydała od 1% do 3% obrotów. Jest to niewiele na tle innych krajów europejskich.

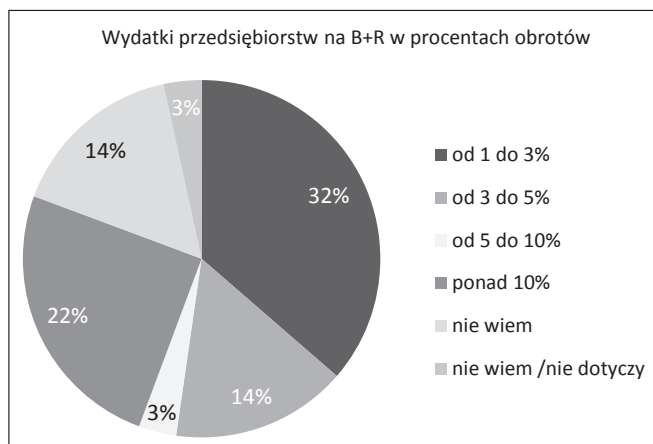
Odpowiedzi badanych sugerują, że szefowie polskich firm wciąż nie traktują innowacyjności jako głównego czynnika determinującego pozycję konkurencyjną przedsiębiorstwa na rynku. Wynik ten jest zbieżny z niską pozycją Polski w światowych rankingach innowacyjności, która jest m.in. oparta na wielkości wydatków na B+R. Niewielkie wydatki w tym

zakresie mogą również wynikać z mało innowacyjnego charakteru przemysłu, niewymagającego ciągłej modernizacji.

Ryc. 4. Deklaracje przedsiębiorstw dotyczące nakładów na badania i rozwój w 2012 roku

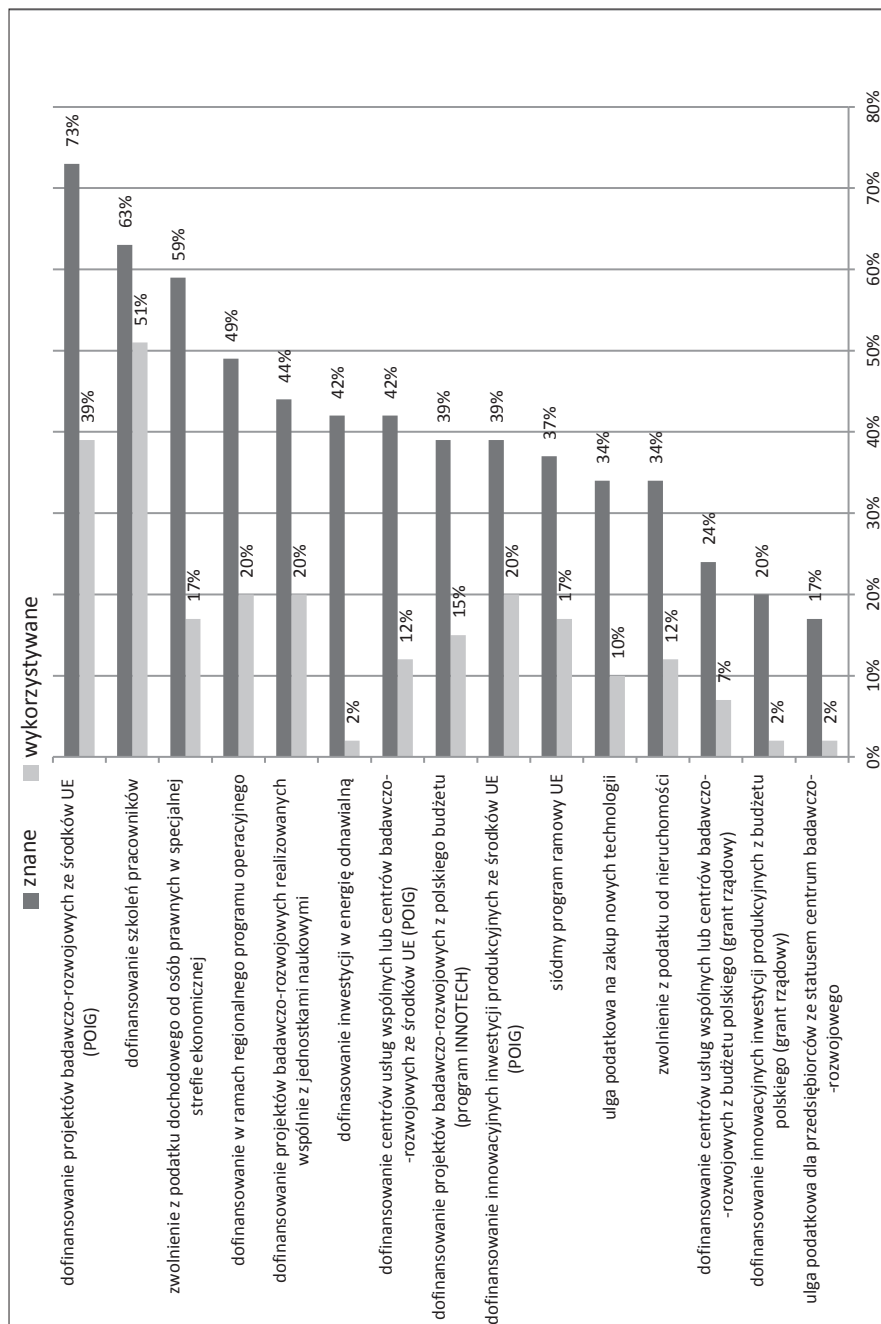
Źródło: *Badania i rozwój w Polsce, 2013*

Ryc. 5. Wysokość deklarowanych wydatków na badania i rozwój w 2012 roku

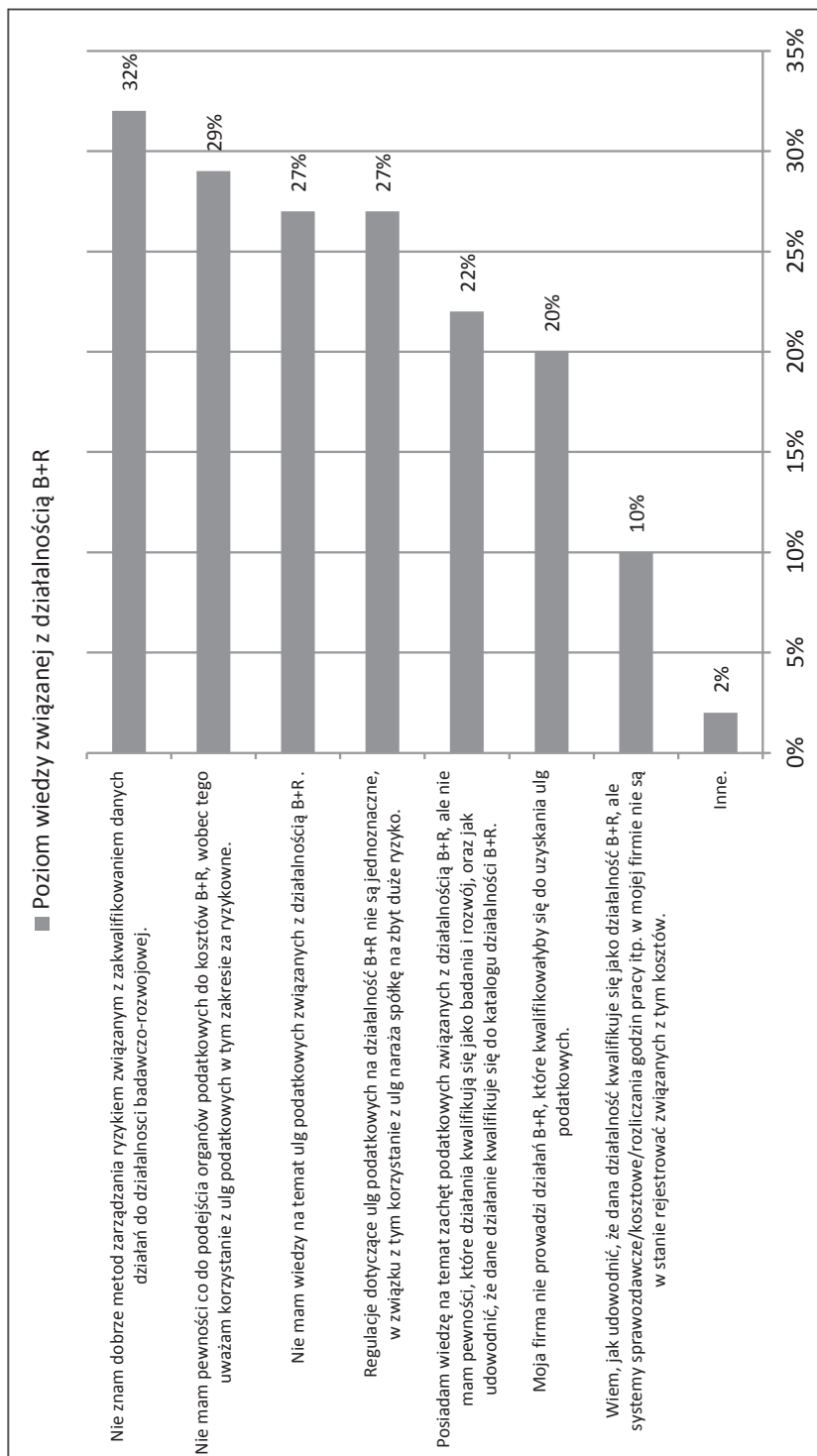
Źródło: *Badania i rozwój w Polsce, 2013*

Wśród przedsiębiorców znajomość dostępnych instrumentów wsparcia jest wciąż bardzo niewielka. Ponadto istnieje duża rozbieżność pomiędzy wiedzą a korzystaniem z ulg podatkowych i dotacji. Wskazuje to na duży potencjał poprawy w tej kwestii. Większość respondentów deklaruje, że do zwiększenia wydatków na działalność B+R bardziej skłoniłyby ich ulgi podatkowe niż dotacje. Jednocześnie niemal 30% podkreśla, że niepewność wynikająca z postępowania organów podatkowych jest zbyt wysoka i zniechęca do korzystania z ulg.

Ryc. 6. Znane oraz wykorzystywane dotacje i ulgi podatkowe

Źródło: *Badania i rozwój w Polsce, 2013*

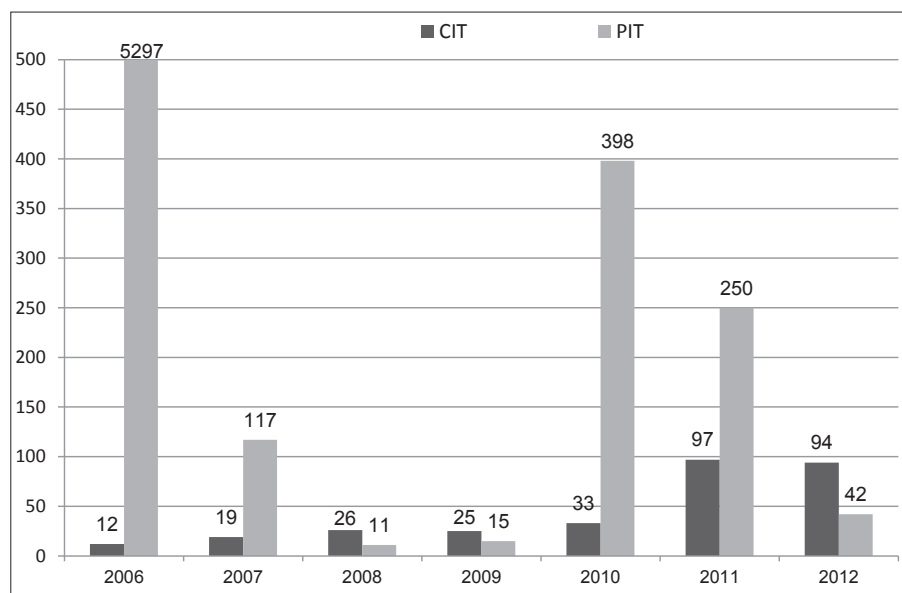
Ryc. 7. Poziom wiedzy związanej z działalnością B+R

Źródło: *Badania i rozwój w Polsce, 2013*

Większość przedsiębiorców nie wie o istnieniu ulg podatkowych. Najszerzej znane i wykorzystywane są dotacje ze środków unijnych na projekty badawczo-rozwojowe z programu Innowacyjna Gospodarka (POIG) i dotacje do szkoleń. Najmniej znane są granty rządowe oraz ulgi podatkowe dla firm posiadających status centrów badawczo-rozwojowych, o których istnieniu wie niespełna 20% ankietowanych, a korzysta z nich jedynie 2% (por. ryc. 6). Podobnie wygląda sytuacja odnośnie do ulgi technologicznej – 34% respondentów deklaruje wiedzę o możliwości skorzystania z niej, a jedynie 9,8% faktycznie wykorzystowało tę ulgę. Wynika to zapewne z wąskiego zakresu bazy ulgi i obaw przedsiębiorców związanych z podejściem władz podatkowych.

Przedsiębiorcy powszechnie demonstrują nieufność do zachowania organów podatkowych. Warto zauważyć, że ponad 1/4 respondentów uważa przepisy podatkowe dotyczące działalności B+R za skomplikowane i niejasne (por. ryc. 7). Dane te dowodzą, że system ulg podatkowych na ten rodzaj działalności nie jest ani prosty, ani przejrzysty, i że bardzo pożądana byłaby aktualizacja przepisów, które zmieniłyby ten stan rzeczy.

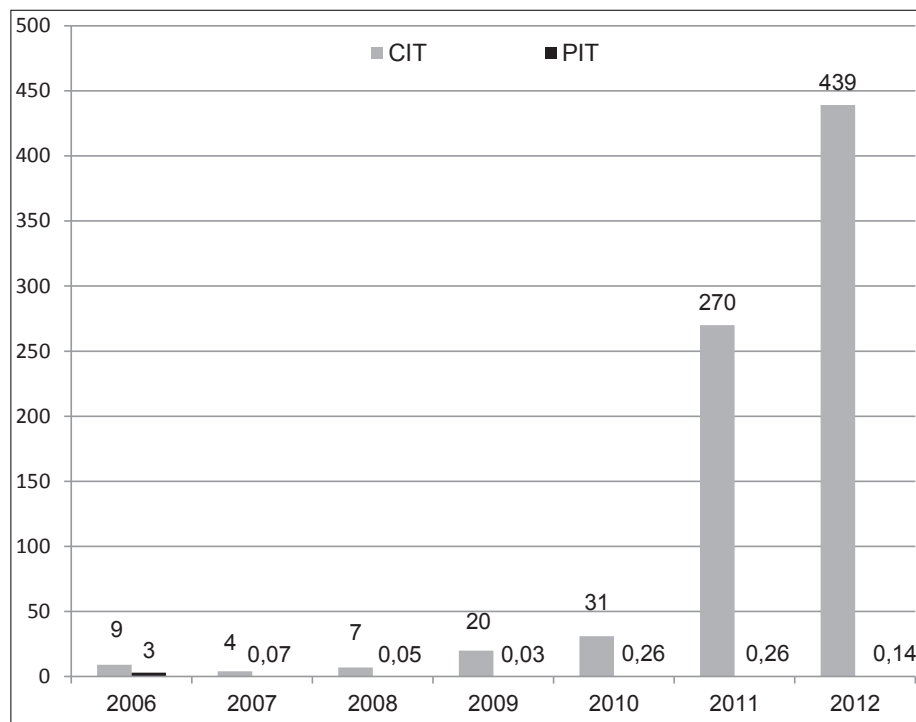
Istniejąca od 2006 roku ulga na nowe technologie w praktyce prawie nie funkcjonuje. W 2012 roku skorzystało z niej tylko kilkudziesięciu podatników CIT i PIT (por. ryc. 8). Przyczyny leżą w kwestiach zasadniczych, czyli wąskiej definicji nowej technologii, jej wysokości oraz braku zaufania do organów podatkowych.

Ryc. 8. Liczba podatników korzystających z ulgi na zakup nowej technologii

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu Ministerstwa Finansów, *Informacje dotyczące rozliczenia podatku dochodowego od osób prawnych i fizycznych za lata 2006–2012* (pozyskano z <http://www.finanse.mf.gov.pl/documents/766655/1185938/Informacja>)

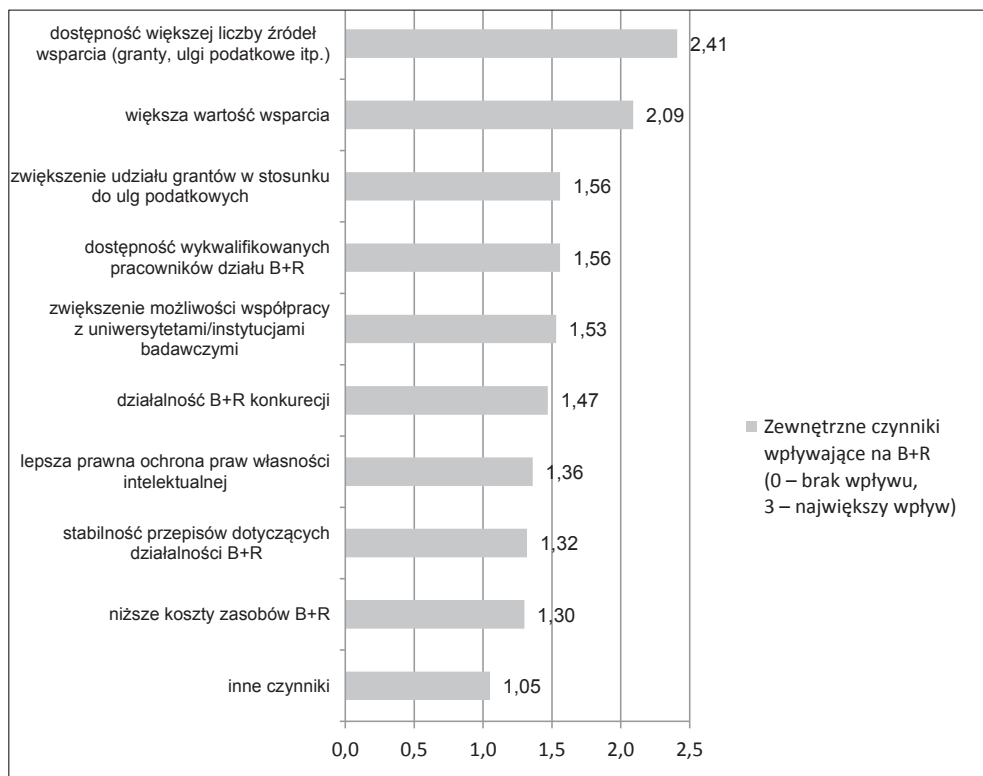
Do końca 2012 roku przedsiębiorcy odliczyli od podstawy opodatkowania ponad 780 mln zł (por. ryc. 9). Należy jednak zaznaczyć, że szersze wykorzystanie instrumentu miało miejsce w latach 2011–2012. W 2006 roku, kiedy ulga w CIT i PIT weszła w życie, skorzystało z niej zaledwie 12 podatników CIT, a łączna kwota odliczeń w podatku CIT i PIT wyniosła tylko 12 mln zł. W kolejnych latach rosła zarówno liczba podatników, przede wszystkim CIT, korzystających z ulgi, jak i kwoty odliczeń. W 2010 roku łączna kwota odliczeń w CIT i PIT wynosiła tylko ok. 31 mln zł, podczas gdy rok później ponad 270 mln zł, a w ostatnim badanym 2012 roku – ponad 439 mln zł.

Ryc. 9. Kwoty odliczeń CIT i PIT (mln zł)

Źródło. Opracowanie własne na podstawie raportu Ministerstwa Finansów: *Informacje dotyczące rozliczenia podatku dochodowego od osób prawnych i fizycznych za lata 2006–2012* (pозyskano z <http://www.finanse.mf.gov.pl/documents/766655/1185938/Informacja>)

Przedsiębiorcy uzależniają inwestycje w badania i rozwój od istnienia wsparcia w postaci: ulg podatkowych, większej dostępności do dotacji i wykwalifikowanych specjalistów oraz lepszej współpracy z uczelniami i instytucjami badawczymi. Podobne oczekiwania mają biznesmeni z innych państw Europy Środkowej.

Ryc. 10. Czynniki zewnętrzne wpływające na wydatki na B+R

Źródło: *Badania i rozwój w Polsce*, 2013

Obecnie istniejące w Polsce rozwiązania w zakresie podatkowych instrumentów wsparcia innowacyjności przedsiębiorstw nie przyczyniają się do wzrostu nakładów firm na działalność B+R. Obowiązująca ulga technologiczna pozwala na obniżenie podatku w przypadku uzyskania technologii z zewnątrz, a nie w wyniku prac badawczo-rozwojowych prowadzonych w firmie. Co więcej, instrument ten nie odgrywa też praktycznie większej roli w zachęcaniu firm do zakupu nowych technologii z zewnątrz. Na niekorzyść ulg wpływa to, że ustawodawca ograniczył zakres czasowy korzystania z nich. Odliczeniu podlegają tylko wydatki poniesione w roku wprowadzenia nowych technologii do ewidencji oraz w roku następnym. W praktyce wiele przedsiębiorstw korzysta z nowych technologii na podstawie długoterminowych umów, dokonując płatności za ich używanie przez wiele lat. Wada tego instrumentu wynika więc ze zbyt wąsko określonej bazy ulgi i zbyt wysokich wymagań, jakie musi spełnić podatnik, aby z niej skorzystać.

Wydaje się, że należałoby rozszerzyć zakres ulgi, ponieważ obecna definicja nowych technologii obejmuje wyłącznie wartości niematerialne i prawne. Wyłączone z ulgi są natomiast wydatki na nabycie środków trwałych, np. nowoczesnych linii produkcyjnych, które stanowią znaczną część kosztów innowacyjnych firm produkcyjnych. Rozszerzenie ulgi na środki trwałe byłoby zgodne z oczekiwaniami podatników.

Kolejną wadą istniejących preferencji podatkowych jest symboliczna korzyść podatkowa. Ulga w wysokości 50% kwoty poniesionych wydatków odliczonych od podstawy opodatkowania nie jest wystarczająca i nie stanowi dostatecznej zachęty do ponoszenia takich kosztów.

Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku podmiotów ubiegających się o status centrum badawczo-rozwojowego. Kryteria niezbędne do jego uzyskania są na tyle wysokie, że do czerwca 2013 roku minister gospodarki przyznał status CBR jedynie 26 przedsiębiorstwom.

Wzrost innowacyjności gospodarki zależy od wprowadzenia i długoterminowego stosowania rozwiązań stymulujących nakłady na tę innowacyjność (Gomułka, 2005). Należą do nich przede wszystkim ulgi podatkowe oraz dotacje ograniczające koszty i ryzyko związane z prowadzeniem działalności badawczej. Warto zauważyć, że spośród wachlarza instrumentów wsparcia skierowanych na badania i rozwój ulgi podatkowe zostały wskazane przez przedsiębiorców jako jedne z najbardziej pożądaných. Jednym z powodów może być fakt, że zasady korzystania z tej formy wsparcia są prostsze niż w przypadku dotacji z funduszy europejskich, nie obowiązują zasady konkursowe, co czyni przedsięwzięcie bardziej obiektywnym oraz przejrzystym. Wg firm właściwie skonstruowany system zachęt może wpłynąć na zmianę podejścia do inwestycji w badania i rozwój. Ważne jest, aby system ten był stabilny i premiował własne prace B+R.

PROPOZYCJE ZMIAN W SYSTEMIE PODATKOWYM

Obecnie w Ministerstwie Gospodarki trwają prace nad zmianami w systemie zachęt podatkowych. Przewidują one m.in. (*Strategia...*, 2013):

- rozszerzenie zakresu zachęt do prowadzenia działalności B+R,
- zwiększenie poziomu zwolnień,
- rozszerzenie katalogów kosztów kwalifikowanych,
- wydłużenie okresu kwalifikowalności wydatków,
- utworzenie instytucji certyfikującej, która jeszcze przed rozpoczęciem projektu będzie oceniać, czy kwalifikuje się on do wsparcia.

Na podstawie licznych analiz i opracowanego modelu ekonometrycznego, wskazującego, w jakim stopniu poszczególne zachęty fiskalne lub ich brak wpływają na zwiększenie lub zmniejszenie wydatków na działalność badawczo-rozwojową, Ministerstwo Gospodarki opracowało parametry optymalnych rozwiązań fiskalnych dla Polski w zakresie wydatków na tę działalność (*Analiza...*, 2013).

Ulga proponowana przez ministerstwo polega na odliczaniu 126% kosztów kwalifikowanych poprzez zaliczenie ich w całości do kosztów uzyskania przychodu oraz dodatkowo potrącenie 26% kosztów kwalifikowanych od należnego podatku. Taka ulga ma być zachętą, opartą na wyliczeniu korzyści w odniesieniu do nominalnej wartości wydatków ponoszonych na B+R, co stanowi o jego prostocie kalkulacyjnej oraz przewidywalności szacowania

korzyści fiskalnych w kolejnych latach. Niewykorzystana w danym roku podatkowym korzyść fiskalna może być wykorzystana w kolejnych latach. Jest to istotne ze względu na dużą niepewność finansową związaną z prowadzeniem prac B+R. Koszty przedsięwzięć badawczo-rozwojowych są zazwyczaj wysokie, a szanse ich powodzenia trudne do oszacowania. W przypadku niewystarczających zysków w danym roku przedsiębiorca powinien mieć możliwość wykorzystania zachęty fiskalnej w późniejszym okresie. Zwiększa to przewidywalność korzyści fiskalnych i pozwala na efektywną alokację wydatków na B+R.

Wprowadzenie ulgi będzie skutkowało zwiększeniem hojności podatkowej – przedsiębiorcy mogliby uzyskiwać 35 centów korzyści podatkowej z 1 dolara wydatkowanego na B+R (*Program...*, 2013).

Nowe rozwiązania są konieczne z uwagi na fakt, że ulga na nabycie nowych technologii po 8 latach obowiązywania nie przyniosła istotnych pozytywnych efektów. Istniejące ograniczenia, w połączeniu z brakiem promocji ulgi wśród przedsiębiorców, spowodowały, że niewielka liczba podmiotów zdecydowała się na skorzystanie z preferencji. Istotne jest, aby nowe rozwiązania i stworzone narzędzia dały silny impuls do poprawy innowacyjności. Osiągnięcie tego celu byłoby możliwe dzięki rozszerzeniu bazy ulgi, przede wszystkim na nowe technologie, wytwarzane we własnym zakresie, oraz uproszczeniu zasad jej przyznawania.

W przypadku przedsiębiorców, którzy sami nie prowadzą badań, a zlecają je na zewnątrz, obie firmy muszą uzgodnić między sobą, która z nich odliczy koszty projektu B+R od podatku. Podmioty zlecające badania i korzystające z ulgi będą zobowiązane do wskazania w sprawozdaniu podatkowym firmy wykonującej zlecenie, co uniemożliwi korzystanie z ulgi przez dwie organizacje. Z kolei przedsiębiorcy prowadzący badania na zlecenie będą zobowiązani do odrębnej ewidencji wydatków na B+R oraz do przechowywania dokumentacji (opis projektu, kalkulacja kosztów B+R zweryfikowana przez jednostkę certyfikującą oraz faktury dokumentujące ich poniesienie) na wypadek kontroli organów podatkowych (*Program...*, 2013).

Należy mieć świadomość, że z ulgi w większym stopniu skorzystają duże firmy, ponieważ większość małych i średnich przedsiębiorstw nie generuje wystarczającego dochodu, aby odliczać znaczące kwoty na działalność B+R. Dla nowo powstających i małych firm proponowana ulga nie będzie zatem stanowić istotnej zachęty do prowadzenia tego typu działalności.

Zasady korzystania z ulgi będą jednakowe dla wszystkich przedsiębiorstw. Przepisy o pomocy publicznej wymagają obliczenia odsetka kosztów kwalifikowanych do pomocy publicznej i ograniczają możliwość finansowania projektów badawczych ze środków uzyskanych z ulgi podatkowej do 60% kosztów projektu badawczego w przypadku badań przemysłowych oraz 40% w przypadku badań przedkonkurencyjnych (prace rozwojowe i budowa prototypu) (*Program...*, 2013).

Projekt Ministerstwa Gospodarki przewiduje również powołanie instytucji certyfikujących, które zweryfikują możliwość skorzystania z ulgi na B+R jeszcze przed rozpoczęciem realizacji projektu. Status instytucji certyfikującej ma być nadawany przez ministra gospodarki. Ze względu na różnorodność obszarów powinno się ustanowić dziedziny naukowo-badacze, w ramach których wydawane będą weryfikacje projektów. Jednostki certyfikujące

mają ograniczyć swoją działalność certyfikującą do 3 dziedzin. Powołanie instytucji certyfikujących jest istotnym elementem systemu i ma służyć ograniczeniu niepewności przedsiębiorców. Niezbędne jest zatem, aby opinia tych instytucji była prawnie wiążąca i aby przedsiębiorca nie obawiał się konieczności zwrotu kwoty odpisanej od podatku. System certyfikacji może być korzystny także z punktu widzenia ustawodawcy, który nie tylko dysponowałby bieżącą informacją na temat wielkości wydatków na działalność B+R, ale miałby też wgląd w planowane projekty. Dane te mogłyby stanowić podstawę opracowywania programów wspierających innowacyjność (*Program...*, 2013).

Skutki budżetowe proponowanej zachęty fiskalnej zostały oszacowane na podstawie wyników pochodzących z modelu ekonometrycznego (*Analiza...*, 2010). Metodologia opiera się na projekcji BERD (*Business Expenditures on Research and Development*) i PKB. Projekcja wskaźnika BERD po wprowadzeniu zachęty podatkowej obliczana jest jako iloczyn wskaźnika BERD/PKB i prognozowanej nominalnej wartości produktu krajowego brutto. Do oszacowania wpływu zmian wskaźnika BERD/PKB na PKB wykorzystano opisaną przez OECD zależność mówiącą, że wzrost wskaźnika BERD/PKB, wynikający z wprowadzenia nowych ulg o 0,1%, skutkuje zmianą tempa wzrostu PKB per capita o 0,2% (*OECD...*, 2003). Wpływy do budżetu minus koszty wprowadzenia zachęty podatkowej będą kształtować się następująco w kolejnych latach funkcjonowania ulgi: pierwszy rok – minus 610 mln zł, drugi rok – minus 604 mln zł, trzeci rok – minus 415 mln zł, czwarty rok – minus 5 mln zł, piąty rok – plus 675 mln zł (*Program...*, 2013).

W kontekście deficytu finansów publicznych termin wprowadzenia projektu Ministerstwa Gospodarki jest nieznan. Wydatkowanie części funduszy strukturalnych na B+R w wyżej opisany sposób byłoby o wiele szybsze i łatwiejsze niż w przypadku dotacji. Wspierani byłiby jednocześnie wszyscy przedsiębiorcy prowadzący badania lub prace rozwojowe, bez konieczności oceny wniosków, selekcji i oczekiwania na wypłaty środków. Stanowiłoby to duże uproszczenie administracyjne. O kwalifikowalności kosztów B+R decydowałyby instytucje certyfikujące. Przedstawiony mechanizm zapoczątkowałby proces zachęcania wszystkich firm do ponoszenia nakładów na B+R, bez konieczności przystępowania do konkursów o dotacje. System byłby finansowany ze środków unijnych do czasu ich wyczerpania (co najmniej 3 lata, rocznie 150 mln euro), a następnie należałoby dokonać oceny kosztów i korzyści dla budżetu i jeśli przychody dla budżetu byłyby wyższe niż koszty, należałoby pozostać przy uldze na B+R (*Program...*, 2013).

ZAKOŃCZENIE

Istniejące preferencje podatkowe nie odgrywają istotnej roli w motywowaniu przedsiębiorców do podejmowania działań innowacyjnych i prowadzenia prac badawczo-rozwojowych. Mają zatem mały udział w tworzeniu bodźców do podnoszenia innowacyjności naszej gospodarki. Wąski zakres bazy ulg, niski poziom korzyści podatkowych oraz powszechna wśród przedsiębiorców opinia o nieprzyjazności organów podatkowych są przyczyną

niskiego zainteresowania tymi propozycjami. W obecnej formie zachęty fiskalne premiują zakup gotowej technologii i nie zachęcają do prowadzenia własnych prac badawczych w firmach. Do kosztów kwalifikowanych, podlegających odliczeniu, nie są wliczane wydatki na badania własne. **W Polsce występuje duży potencjał wzrostu wydatków na działalność B+R pozwalający na osiągnięcie lepszych niż dotychczas wyników – pod warunkiem dostosowania systemu zachęt do oczekiwań przedsiębiorców.**

Zmiany w systemie podatkowym, wspierające rozwój innowacyjnej gospodarki, są stosunkowo mało prawdopodobne w ciągu najbliższych 2–3 lat. Wprawdzie Ministerstwo Gospodarki przygotowało projekt, który podnosi atrakcyjność preferencji podatkowych, ale zgoda na te rozwiązania ze strony całego rządu, w tym głównie Ministerstwa Finansów, jest mało prawdopodobna. Polska posiada wciąż wysoki deficyt budżetowy i objęta jest procedurą nadmiernego deficytu. Skłania to rząd do likwidowania, a nie tworzenia ulg podatkowych. Dlatego głównym źródłem zachęt do podejmowania działań modernizacyjnych i innowacyjnych w perspektywie najbliższych kilku lat pozostaną pieniądze z programów unijnych (Misiąg, 2005).

Literatura References

- Analiza uwarunkowań fiskalnych związanych z prowadzeniem prac B+R.* (2010, 23 grudnia). Pozyskano z http://www.mg.gov.pl/files/upload/19066/Raport_20130916.pdf
- Baczko, T., Puchała-Krzywina, E., Szyl, M., Paszkowski, T. (2013). *Raport o największych inwestycjach w badania i rozwój w Polsce w 2012 roku.* Warszawa: Instytut Nauk Ekonomicznych PAN.
- Badania i rozwój w Polsce.* (2013, czerwiec). Pozyskano z [http://www.deloitte.com/assets/DcomPoland/Local%20Assets/Documents/Raporty, %20badania,%20rankingi/pl_Poland Corporate R&DRReport_PL_2013.pdf](http://www.deloitte.com/assets/DcomPoland/Local%20Assets/Documents/Raporty,%20badania,%20rankingi/pl_Poland_Corporate_R&DRReport_PL_2013.pdf)
- Doing Business.* (2013, 15 grudnia). Pozyskano z <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/poland>
- Ejsmont, A. (2011). Sposoby finansowania projektów B+R realizowanych przez przedsiębiorstwa w Polsce. W: K. Meredyka, A. Wildowicz-Giegiel (red.). *Instytucjonalne aspekty rozwoju sektora B+R w Polsce. Od gospodarki imitacyjnej do innowacyjnej.* Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Geodecki, T., Gorzelak, G., Górnjak, J., Hausner, J., Mazur, S., Szlachta, J., Zaleski, J. (2012). *Kurs na innowacje. Jak wyprowadzić Polskę z rozwojowego dryfu.* Kraków: Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej.
- Gomułka, S. (2005). Innowacje a trwałość wzrostu polskiej gospodarki. W: *Procesy innowacyjne w polskiej gospodarce.* Warszawa: raport nr 26 Rady Strategii Społeczno-Gospodarczej przy Radzie Ministrów.
- Hausner, J. (2007). *Pętle rozwoju.* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Jak najlepiej zachęcić do innowacyjności – ulgi podatkowe* (2010, wrzesień). Pozyskano z http://mtp.pl/pobieranie/raport_Deloitte.pdf
- Janasz, W., Koziół, K. (2007). *Determinanty działalności innowacyjnej przedsiębiorstw.* Warszawa: PWE.
- Kisiel, R., Lizińska, W. (2012). *Efektywność pomocy publicznej w specjalnych strefach ekonomicznych w Polsce.* Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.

- Klonowski, D. (2009). *Innowacyjność sektora MSP w Polsce. Rządowe programy wsparcia a luka finansowa*. Warszawa: Ernst & Young.
- Komar, A. (1996). *Systemy podatkowe krajów UE*. Warszawa: PWE.
- Liagouras, G. (2010). What can we learn from the failures of technology and innovation policies in the European periphery. *European Urban and Regional Studies*, 17, 3.
- Lubowski, A. (2013). *Świat 2040. Czy Zachód musi przegrać?* Kraków: Wydawnictwo Znak.
- Markiewicz, J. (2010). *Instytucje otoczenia biznesu*. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Mika, J.F., Piekarz, R. (2012). *Podatkowe aspekty działalności w specjalnych strefach ekonomicznych*. Wrocław: Oficyna Wydawnicza Unimex.
- Misiąg, F. (2005). *Pomoc publiczna dla małych i średnich przedsiębiorstw: mity i rzeczywistość*. Warszawa: PWE.
- Nauka i technika w 2011 roku* (2012). GUS. Pozyskano z http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/ST_science_and_technology_2011.pdf
- Nowak, P. (2012). Poziom innowacyjności polskiej gospodarki na tle krajów UE. *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, 19, 142–152.
- OECD (2003). *The sources of Economic Growth in OECD Countries*. OECD: Paris.
- Okoń-Horodyńska, E., Zachorowska-Mazurkiewicz A. (2007). *Innowacje w rozwoju gospodarki i przedsiębiorstw: siły motoryczne i bariery*. Warszawa: Instytut Wiedzy i Innowacji.
- Okoń-Horodyńska, E., Zachorowska-Mazurkiewicz, A. (2008). *Tendencje innowacyjnego rozwoju polskich przedsiębiorstw*. Warszawa: Instytut Wiedzy i Innowacji.
- Orłowski, W. (2005). Wpływ biurokratycznych barier wzrostu na rozwój gospodarczy – analiza empiryczna. W: L. Zienkowski (red.). *Co sprzyja wzrostowi gospodarczemu?* Warszawa: Wydawnictwo Scholar.
- Owsiak, S. (2005). *Finanse publiczne – teoria i praktyka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Pilarska, C. (2009). *Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego.
- Płowiec, U. (2008). Innowacyjność polskiej gospodarki w ocenie uczestników VIII Kongresu PTE. W: E. Okoń-Horodyńska, A. Zachorowska-Mazurkiewicz (red.). *Tendencje innowacyjnego rozwoju polskich przedsiębiorstw*. Warszawa: Instytut Wiedzy i Innowacji.
- Preferencje podatkowe w Polsce* (2013, 12 września). Pozyskano z <http://www.finanse.mf.gov.pl/documents/766655/3305219/20130322+preferencje+podatkowe+w+Polsce.pdf>
- Program rozwoju przedsiębiorstw do 2020 roku* (2013, styczeń). Pozyskano z www.mg.gov.pl/files/upload/17484/PRP_do_konsultacji.doc
- Przedsiębiorczość w Polsce* (2013, 15 września). Pozyskano z http://www.mg.gov.pl/files/upload/19066/Raport_20130916.pdf
- Przegląd zachęt na działalność B+R na świecie w 2013 roku* (2013, 24 kwietnia). Pozyskano z http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Poland/Local%20Assets/Documents/Raporty,%20badania,%20rankingi/pl_PrzeglądZachetPodatkowych_BiR_2013_marzec.pdf
- Rachwał, T. (2010). Struktura przestrzenna i działowa przemysłu Polski na tle Unii Europejskiej w dwudziestolecie rozpoczęcia procesów transformacji systemowej. *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, 16, 105–124.
- Siuta-Tokarska, B. (2010). Konkurencyjność i innowacyjność polskiej gospodarki na tle wybranych gospodarek zagranicznych. W: A.P. Balcerzak, E. Rogalska (red.). *Stymulowanie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstwa w otoczeniu globalnej gospodarki wiedzy*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Strategia Europa 2020* (2012, 12 września). Pozyskano z <http://www.mg.gov.pl/Bezpieczenstwo+gospodarce/Strategia+Europa+2020>
- Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki. Dynamiczna Polska 2020* (2013, styczeń). Pozyskano z <http://www.mg.gov.pl/files/upload/17492/Strategia.pdf>

- Szczodrowski, G. (2007). *Polski system podatkowy*. Wydawnictwo: PWN.
- Świetlik, J. (2012). Prognozy struktury nakładów na B+R w Polsce w kontekście celów unijnej polityki gospodarczej do 2020 roku. W: K. Poznańska, R. Sobiecki (red.). *Innowacje w przedsiębiorstwie*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej.
- The 2013 EU Industrial R&D Investment Scoreboard* (2013). Pozyskano z <http://iri.jrc.ec.europa.eu/scoreboard13.html>
- Unijna tablica innowacyjności 2013* (2013, 10 grudnia). Pozyskano z http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius-2013_en.pdf
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych, art. 18b *Nabywanie nowych technologii*. Dz.U. z 2011 roku nr 74, poz. 397, tekst jedn. z późn. zm.
- Ustawa z dnia 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej. Dz.U. z 2008 roku nr 116, poz. 730.
- Wach, K. (2006). *Systemy podatkowe krajów UE*. Kraków: Oficyna Ekonomiczna. Oddział Polskich Wydawnictw Profesjonalnych.
- Zioło, Z. (2012). Miejsce innowacyjności w kształtowaniu procesu rozwoju gospodarczego układów przestrzennych *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, 20, 9–32.

Paweł Nowak, dr, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Instytut Politologii, Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej.

Posiada stopień doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii nadany przez Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie. Obecnie zatrudniony jest na stanowisku adiunkta w Katedrze Ekonomii i Polityki Gospodarczej w Instytucie Politologii na UP w Krakowie. Zainteresowania naukowe: mikro- i makroekonomia, polityka gospodarcza i społeczna, przedsiębiorczość, integracja i globalizacja, niepewność i prawa konsumenta, innowacyjna gospodarka.

Paweł Nowak holds a Ph.D. title in Economics granted by the Cracow University of Economics. At present, he is employed at the Department of Economics and Economic Politics, in the Institute of Political Science at the Pedagogical University of Cracow. His main research interests concern: micro- and macroeconomics, economic and social politics, entrepreneurship, integration and globalization, uncertainty and consumer rights, innovative economy.

Adres/address:

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
Instytut Politologii
Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej
ul. Podchorążych 2, 30-084 Kraków, Polska
e-mail: gelb@wp.pl